HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא מה מערב אפי' בפחות כו'. דלקולא אקשינהו רבי יוחנן ולא לחומרא דכל בעירובין להקל: **ומה מערב אפי' שכירו ולקיטו.** דנכרי אם ישראל הוא כדאמר לעיל (דף סד.) נותן עירובו וליו: **אף שוכר אפי' שכירו ולקיטו.** דנכרי אם נכרי הוא משכיר רשות אדוניו לדיורי המלך: **אחד מערב ע"י כולן.** כגון ג' חצירות ופתח ביניהן ובאו לערב זו עם זו אחד מוליך עירובה של זו לתוך של זו והוי שליח לחביריו כדתני' בהאי פירקא (דף עב:) חמשה שגבו את עירובן כשהן מוליכין אותו למקום אחד אחד מוליך ע"י כולן: **חמשה.** ישראל ששרויין עם הנכרי בחצר אחת אחד מהן שוכר מן הנכרי בשביל כולן: **אפי' בה ר"א.** בהא מילתא דאמרן לעיל [סה:] ששכרו מן הנכרי ואח"כ ביטלו. תהי לשון מריח כמו בת תיהא דמס' ע"ז (דף סו:) כלומר מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר: **כל מקום שאוסרין.** זה על זה בלא עירוב ואם היו רוצין לערב יכולין לערב: **מבטלין.** אם שכחו ולא עירבו מבטלין רשותן לאחד מהן והוי כוליה חצר דידיה ותהא מותרת לטלטל בכולה ובלבד שלא יוליאו מן הבתים לחצר אלא מביתו של אותו יחיד בלבד: **כל מקום שאוסרין שתי חצירות זו לפנים מזו.** דהיכא דלא עירבה פנימית לעצמה אסרה אחיצונה אפי' לרבנן דפליגי עליה דר"ע מודו דרגל האוסרת[ו] במקומה אוסרת שלא במקומה כגון בחיצונה משום דריסת הרגל שיש לה עליה ואם רצתה לערב עמה מערבין ואם שכחו ולא עירבו מבטלין בני פנימית רשותן לבני חיצונה אותו דריסת הרגל שיש לה עליה: **שתי חצירות.** פתוחות למבוי או לרשות הרבים ופתח ביניהן מערבין אם רוצין ואם לא עירבו זו עם זו זו מותרת לעצמה וזו מותרת לעצמה: **אין מבטלין.** אם הוצרכו לטלטל מזו לזו אין מבטלין רשות של זו לזו דלא תקון רבנן ביטול רשות אלא היכא דאסרי עלייהו: **לזו לאתויי נכרי.** שדר עם שני ישראלים בחצר שאוסרין אותן שני ישראלים זה על זה ואין יכולין לערב בשביל הנכרי וקאמרינן דאין מבטלין: **ולזו אסא.** נכרי מאתמול אמאי קרי להו אוסרין ואין מערבין הא מצו לעירובי ולמיגר: אלא

נכרי ור' יוחנן דבסמוך נמי לטעמיה דאמר [ג] נהגו העם כר"א בן יעקב אבל אורווי לא מוריגן אבל אנן סבירא לן ודאי כרבי אליעזר בן יעקב דהא אבי ורבא קיימי כוותיה בעובדא דהמן בר רסתק:

ד) **איקלעו להחוא פונדק בו'.** פירש בקונטרס היו שם הרבה בתים של ישראלים שהיו אוסרים זה על זה ויש פירושים שמוגה בהם פונדק יש בו חדרים הרבה פתוחין לתוך והאכסנאים נכנסין בהן ואוסרין זה על זה וגם זה אמת דכי האי גוונא נמי אסרי כמו חבורה ששבתה בטרקלין: **יפה עשיתם ששברתם.** רבינו חננאל פסק כר' יוחנן לגבי שמואל וכדברי המיקל בעירוב ואומר ר"י דלקמן בפירקין (דף ע:) דייק בריש"א כשמואל דתניא כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת כולה כגון שני בתים בשני לידי רשות הרבים והקיפום נכרים מחיצה בשבת זה הכלל לאתויי מת נכרי בשבת דאין מבטלין ולקמן [ד] בסוף שמעתא אמרינן דמת נכרי בשבת אליבא דמ"ד שוכרין לא תיבעי לך השתא תרתי עבדינן חדא מיבעיא ש"מ לא מיתוקמא ההיא בריש"א כר' יוחנן דאמר שוכרין ודוחק לומר דלאתויי מת נכרי בשבת איירי דלא ביטלו דלא משתרו כשמת הנכרי אע"פ שעירבו מע"ש אבל ביטול מהני שהרי הקיפום נכרים מחיצה איירי אפי' ע"י ביטול כדאמרינן בסוף שמעתא דאין מבטלין ודומיא דהכי קאמר לאתויי מת נכרי בשבת דאין מבטלין ואפי' את"ל שר' יוחנן היה מעמיד זה הכלל דבריש"א לאתויי מילתא אחריתי מ"מ מדנקט סתמא דהש"ס הכי שמע מינה דהכי הלכתא: **יפה עשיתם ששברתם.** לא דמי למקח וממכר ליאסר בשבת דלא הוי אלא כמתנה בעלמא שאין עושין אלא להתיר טלטול: **מערב אפי' שכירו ולקיטו.** פירוש כדאמר שמואל לעיל אפי' שכירו ולקיטו של נכרי נותן עירובו והיו ואם תאמר דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא ובירושלמי משמע דלית ליה לרבי יוחנן האי סברא דקאמר ר' יוחנן התם ישראל ונכרי שהיו דריס בבית אחד צריך ישראל לבטל והנכרי להשכיר ויש לומר [ה] דהתם ששניהם שותפים בבית ישראל ונכרי דלא הוי כשכירו ולקיטו דהכא ועוד יש לחלק דאם ייחד הנכרי לישראל שהוא שכירו ולקיטו אחד אחד שלא יוכל הנכרי להשתמש בו דהוי השתא הנכרי מסולק מישראל ואין יכול לסלק הישראל בכה"ג לא אמרינן נותן עירובו והיו ובכי האי גוונא איכא לאוקמי ההיא דירושלמי: **כל** מקום שאוסרין ומערבין מבטלין. האי כללא לאו דוקא בכל מקום דהרי חורבה שאמר שמואל בסמוך אין ביטול רשות בחורבה ואפי' בחצר מסיק רבא לקמן [ו] אליבא דשמואל דאפי' ב' חצירות זו לפנים מזו פעמים מבטלין ופעמים אין מבטלין ומה שמפרש כאן כגון שתי חצירות זו לפנים מזו היינו לאבי ורבא לאותו ענין שמפרש לקמן והוה מצי למימר כגון אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא ערב אבל הא מתניתין היא לקמן [ז] ולא אצטריך ליה לאשמעינן האי:

ואי דאתא מאתמול לוגר מאתמול. דאם אין הנכרי רוצה להשכיר מה יכול ביטול להועיל אע"ג דשמואל אית ליה לעיל [ח] הלכה כרבא"י דשרי יחיד במקום נכרי הא אמרינן לעיל [ט] דאין הביטול עושהו יחיד במקום נכרי משום דא"כ בטלת תורת עירוב מאותו מבוי ואפילו מתרלה היום להשכיר או שמת ועל זה קאמרינן דאין מבטלין משום דמאתמול לא היו יכולים לערב לפי שלא נתרצה להם מאתמול להשכיר אבתי מערבין קרינא ביה דכיון דאם היה אתמול מתרצה היו יכולין לערב וכששכרו היום ממנו או שמת יכולין לבטל שפיר:

אלא

דחזו כולהו לאיערובי מאתמול לפיכך אין בטל העירוב שלהן כלל וגם אין שייך לומר כלל שבת הואיל והותרה הותרה ולא יתבטל עירוב שלהן כשיבא הנכרי בשבת וזה אין נראה לפרש כלל דכאן לא עירבו ולפיכך לא סגי בשכירות לחוד בלא ביטול דהא על כרחך היו יכולין לערב כאן כדפריסית לעיל דהלכה כר' יהודה דנכרי כי ליתיה לא אסר וכיון שהיה מועיל [ג] בשותא עירוב מנא ליה שלא עירבו ועשו שכירות וביטול דקשיא ליה לקמן דשמואל רביה דאמר אמר ר' יוחנן ואין שבת הוא לא אמר אלא בפחות משוה פרוטה ומה מערב אפי' בפחות משוה פרוטה אף שוכר אפילו בפחות משוה פרוטה, מה מערב אפילו שכירו ולקיטו אף שוכר כך. ומה מערב [ה"ג שגיבו את עירובן אחד מוליך על ידי כולן, אף שוכר ה' ששרויין בחצר אחת, [אחד] שוכר על ידי כולן. תהי בה ר' אלעזר. בהא דר' יוחנן שעשה השוכר כמבטל רשות, ואמר מה מבטל רשות אפי' בשבת, כדתנן בית הילל אומרים אפי' משתחשך אף שוכר גוי משתחשך, אי הכי קשיא דשמואל, דאמר כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין, כגון שתי חצירות זו לפנים מזו אוסרין בני הפנימיות על החיצונה ויש לערב זו עם זו ומותרין, לפיכך כיון שהעירוב מתירן אם שכח אחד מהן ולא עירב יכול לבטל רשותו מזו לזו. אבל במקום [שאין מערבין] [שמערבין] ואין אוסרין, כגון שתי חצירות ופתח ביניהן, כדתנן בכותל אחד שבין שתי חצירות, נפרץ הכותל עד י' אמות מותר מפני שהוא כפתח, ואין סותמין אותו מערבין שנים, כל חצר בפני עצמה, ואינה אוסרת זו על זו, ואם רצו ופתחוהו מערבין אחד, כגון אילו אין מבטלין מזו לזו. וכן חצר שאוסרין הדרין בה ואין מערבין בה, פי' אין בה היתר בעירוב כגון דדאיר בה גוי, ואמר שמואל כל מקום שאוסרין ואין מערבין, כענין שאמרנו אין מבטלין. חצר שאוסרין (בה) ואין מערבין בה היכי דמי, לאו דדאיר בה גוי, ואי הוה גוי מאתמול הוה למיגר מיניה מבעוד יום.

(ד) *ה"ג כי לא אמרי' שבת הואיל והותרה הותרה אלא במקום שיכול לעמוד ולהתקיים כל השבת כגון עירב דרך הפתח (ה) ונסתם או ניטלה קורתו או לחיו ומכאן יש להוכיח היכא שא' מבני חצר אחת היה גוסס בשעת העירוב וערבו עמו שבטל העירוב הואיל ורוב גוססים למיתה אינו רואי להתקיים כל השבת ע"כ לשון הג"ה בשם רבי מאיר מרוטנבורק ז"ל.

עין משפט
נר מצוה

לד א מיי' פ"ב מהל' עירובין הלי"ב סמג עשין דרכנן ל טושו"ע או"ח סימן פפג ופי' שפב סעי' ה כהגה):
ב [מיי' שם טוש"ע או"ח סי' שפב סעי' ה):
ג [מיי' שם טוש"ע שם סעי' יא):
לה ד מיי' שם הלכה י סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שפב סעיף ט:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ג' חצירו' זו לפניס מזו כה:

(ב) שם שתי חצירות ופתח ג' ביניהן כה:

(ג) תוס' ד"ה דאתא וכו' וכיון שהיה מועיל כאן עירוב מנא לי': (ד) בא"ד הגה"ה כי לא אמרינן כל"ל ותיבת ה"ג נמחק: (ה) בא"ד כגון עירב דרך הפתח. נ"ב ע"ל דף ע ע"ב: (ו) ד"ה יפה וכו' ולקמן בסוף שמעתא. נ"ב דס"ז ע"ל: (ז) ד"ה מערב וכו' וי"ל דהתם מיירי ששניהם שותפים:

רבינו חננאל

יפה עשיתם ששברתם. איני והא"ר יוחנן שוכר כמערב דמי, מאי לאו מערב מבעוד יום אף שוכר מבעוד [יום]. ודחינן לא שוכר כמערב, מה מערב אפי' בפחות משוה פרוטה אף שוכר אפילו בפחות משוה פרוטה, מה מערב אפילו שכירו ולקיטו אף שוכר כך. ומה מערב [ה"ג שגיבו את עירובן אחד מוליך על ידי כולן, אף שוכר ה' ששרויין בחצר אחת, [אחד] שוכר על ידי כולן. תהי בה ר' אלעזר. בהא דר' יוחנן שעשה השוכר כמבטל רשות, ואמר מה מבטל רשות אפי' בשבת, כדתנן בית הילל אומרים אפי' משתחשך אף שוכר גוי משתחשך, אי הכי קשיא דשמואל, דאמר כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין, כגון שתי חצירות זו לפנים מזו אוסרין בני הפנימיות על החיצונה ויש לערב זו עם זו ומותרין, לפיכך כיון שהעירוב מתירן אם שכח אחד מהן ולא עירב יכול לבטל רשותו מזו לזו. אבל במקום [שאין מערבין] [שמערבין] ואין אוסרין, כגון שתי חצירות ופתח ביניהן, כדתנן בכותל אחד שבין שתי חצירות, נפרץ הכותל עד י' אמות מותר מפני שהוא כפתח, ואין סותמין אותו מערבין שנים, כל חצר בפני עצמה, ואינה אוסרת זו על זו, ואם רצו ופתחוהו מערבין אחד, כגון אילו אין מבטלין מזו לזו. וכן חצר שאוסרין הדרין בה ואין מערבין בה, פי' אין בה היתר בעירוב כגון דדאיר בה גוי, ואמר שמואל כל מקום שאוסרין ואין מערבין, כענין שאמרנו אין מבטלין. חצר שאוסרין (בה) ואין מערבין בה היכי דמי, לאו דדאיר בה גוי, ואי הוה גוי מאתמול הוה למיגר מיניה מבעוד יום.